

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**گذر زمان عطف به ما سبق نمی شود
قدر لحظات زندگی را بدانیم**

تحفه‌ی پیش رو را تقدیم می‌کنم به پدر و مادرم، ستارگان
فروزان زندگی ام، به پاس همه‌ی خوبی‌ها، مهربانی‌ها و
زحماتشان. باشد که ایشان نزد حضرت حق، برای این همه
فداکاری، همچون سایر فرشتگان روی زمین، ماجور باشند.
گشتم و گشتم ثوابی بالاتر از بندگی پدر و مادر نیافتم...

دیوان بین‌المللی دادگستری را بهترین بستن بیم



۴۸ پرسش و پاسخ

درباره‌ی دیوان بین‌المللی دادگستری
به انضمام متن اساسنامه‌ی دیوان بین‌المللی دادگستری

| دکتر محمدمهدی سیّدناصری |
| مدرس دانشگاه |



دفتر و فروشگاه مرکزی:
تهران، خ انقلاب، خ فلسطین جنوبی، خ محتشم، شماره ۲۰، طبقه همکف، واحد ۱
تلفن: ۶۶۴۱۰۰۴۱ (خط ۵) • تلفکس: ۶۶۴۶۸۲۶۳ • کدپستی: ۱۳۱۵۸۴۴۵۴۷
ایسناگرام: ghasedakbooks • تلگرام: @ghasedakbooks • فروشگاه آنلاین: www.ghasedakbooks.ir

دیوان بین‌المللی دادگستری را بهتر بشناسیم

دکتر محمدمهدی سیدناصری (مدرس دانشگاه)

مدیر هنری: حسین نیلچیان

اجرای جلد: فریدون حقیقی

صفحه‌آرایی: کارگاه گرافیک قاصدک

زیر نظر شورای بررسی

لیتوگرافی: گلپا • کد: ۹۹/۹۷۵

چاپ ششم: ۱۴۰۰ • تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷-۱۲۸-۹

کلیه‌ی حقوق چاپ و نشر انحصاراً برای

موسسه‌ی نشر و تحقیقات ذکر محفوظ است.

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

قیمت: ۴۶۰۰۰ تومان

چاپ ششم

سرشناسه: سیدناصری، محمدمهدی، ۱۳۷۰-

عنوان قراردادی: ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc.

عنوان و نام پدیدآور: دیوان بین‌المللی دادگستری را بهتر بشناسیم / محمدمهدی سیدناصری.

مشخصات نشر: تهران: موسسه نشر و تحقیقات ذکر، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۵۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۷۱-۱۲۸-۹ / وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: دیوان بین‌المللی دادگستری International Court of Justice

موضوع: دادگاه‌های بین‌المللی International courts

رده‌بندی کنگره: KZ۶۲۷۵

رده بندی دیویی: ۳۴۱/۵۵۲

شماره کتابشناسی ملی: ۶۲۴۴۸۶۰



Paper from well managed forests
and controlled sources

کاغذ این کتاب از جنگل‌ها و منابع
کاملاً مدیریت شده تهیه شده است.

فهرست مطالب

مقدمه	۹
۴۸ پرسش و پاسخ درباره‌ی دیوان بین‌المللی دادگستری	۱۳
۱. تفاوت جامعه ملل با سازمان ملل چیست؟	۱۴
۲. وظایف و اهداف سازمان ملل متحد چیست؟	۲۴
۳. چرا به سازمان ملل متحد نیاز داریم؟	۲۵
۴. سازمان ملل متحد چند عضو دارد؟	۲۶
۵. مقر سازمان ملل متحد کجاست؟	۲۷
۶. طرح و رنگ پرچم سازمان ملل متحد چگونه است؟	۲۸
۷. دیوان بین‌المللی دادگستری چه می‌کند؟	۲۹
۸. ماجرای دیوان دائمی بین‌المللی دادگستری چه بوده است؟	۳۱
۹. مقر دیوان بین‌المللی دادگستری در کجا قرار دارد؟	۳۱
۱۰. طراح کاخ صلح لاهه چه کسی است؟	۳۲
۱۱. شباهت‌های دیوان دائمی دادگستری با دیوان بین‌المللی دادگستری کنونی چیست؟	۳۲

۱۲. تفاوت های دیوان دائمی دادگستری با دیوان بین المللی دادگستری کنونی چیست؟ ۳۳
۱۳. دیوان بین المللی دادگستری چند عضو دارد؟ ۳۶
۱۴. سازمان ملل متحد چند عضو دارد؟ ۳۶
۱۵. بودجه دیوان بین المللی دادگستری چگونه تامین می شود؟ ۳۷
۱۶. بودجه سازمان ملل متحد چگونه تامین می شود؟ ۳۷
۱۷. زبان های رسمی دیوان بین المللی دادگستری چیست؟ ... ۳۹
۱۸. آیا دیوان بین المللی دادگستری اساسنامه دارد؟ ۴۰
۱۹. منشور سازمان ملل چیست؟ ۴۱
۲۰. ساختار منشور سازمان ملل چگونه است؟ ۴۶
۲۱. نشان رسمی دیوان بین المللی دادگستری چگونه است؟ ... ۴۷
۲۲. نخستین جلسه دادرسی دیوان بین المللی دادگستری چه زمانی برگزار شد؟ ۴۷
۲۳. قضیه تنگه کورفو چه بود؟ ۴۸
۲۴. رابطه ی ملی شدن نفت ایران و دیوان بین المللی دادگستری چیست؟ ۴۹
۲۵. آیا می دانید دیوان دعاوی ایران و آمریکا کجاست؟ ۴۹
۲۶. قضاات دیوان چگونه انتخاب می شوند؟ ۵۱
۲۷. آیا کشورها در دیوان قاضی دارند؟ ۵۳
۲۸. وظایف اصلی دیوان بین المللی دادگستری لاهه چیست؟ ۵۴
۲۹. چه موضوعاتی قابلیت بررسی در دیوان را دارند؟ ۵۴
۳۰. صلاحیت دیوان بین المللی دادگستری چیست؟ ۵۶
۳۱. کار دیوان فقط رسیدگی به شکایت دولت هاست؟ ۵۸
۳۲. مسایلی که دیوان به آن رسیدگی می کند و نمی کند چیست؟ ۵۹

۳۳. چه کشورهایی حق شکایت به دیوان را دارند؟ ۶۰
۳۴. تفاوت دیوان بین‌المللی دادگستری با سایر دادگاه‌های بین‌المللی چیست؟ ۶۱
۳۵. قاضی اختصاصی یا قاضی خاص (ADHOC) چیست؟ ۶۱
۳۶. آیین دادرسی دیوان چگونه است؟ ۶۲
۳۷. آیا احکام دیوان قابل تجدیدنظر خواهی است؟ ۶۷
۳۸. اگر دولتی از اجرای حکم دیوان سرپیچی کند چه می‌شود؟ ۶۸
۳۹. صدور دستور موقت دیوان به چه معناست؟ ۶۹
۴۰. ایران چند مرتبه در دیوان بین‌المللی دادگستری اقامه دعوی کرده است؟ ۷۰
۴۱. چرا به دادگاه بین‌المللی کیفری نیاز داریم؟ ۷۸
۴۲. دیوان بین‌المللی کیفری صلاحیت رسیدگی کدام جرایم را دارد؟ ۸۰
۴۳. آیا دیوان بین‌المللی دادگستری در دفاع از حقوق بشر نقش دارد؟ ۸۱
۴۴. تفاوت دادرسی قضایی بین‌المللی با داوری بین‌المللی چیست؟ ۸۹
۴۵. آیا دیوان بین‌المللی دادگستری در حفظ صلح و امنیت بین‌المللی نقش دارد؟ ۹۰
۴۶. چرا ماده ۳۸ اساسنامه دیوان نقش مهمی در حقوق بین‌الملل دارد؟ ۹۰
۴۷. دیوان بین‌المللی دادگستری تا به الان چند رای صادر کرده است؟ ۹۴
۴۸. آیا دیوان بین‌المللی دادگستری موفق بوده است؟ ۹۵

۹۶	اساسنامه دیوان بین‌المللی دادگستری
۹۷	تاریخچه دیوان بین‌المللی دادگستری
۱۰۰	فصل اول
۱۰۰	تشکیلات دیوان
۱۲۲	فصل دوم
۱۲۲	صلاحیت دیوان بین‌المللی دادگستری
۱۲۹	فصل سوم
۱۲۹	آیین دادرسی
۱۴۲	فصل چهارم
۱۴۲	آراء مشورتی
۱۴۶	فصل پنجم
۱۴۶	اصلاحات
۱۴۷	منابع و مآخذ



مقدمه

سازمان ملل متحد سازمانی بین‌المللی است، که در سال ۱۹۴۵ میلادی تأسیس و جایگزین جامعه ملل شد. این سازمان توسط ۵۱ کشور تأسیس و ۱۹۳ کشور عضو دارد. اعضای آن تقریباً شامل همه کشورهای مستقلی می‌شود که از نظر بین‌المللی به رسمیت شناخته شده‌اند. فقط واتیکان، که عضویت در سازمان را نپذیرفته است و چین ملی (تایوان) که عضویتش بعد از عضویت جمهوری خلق چین لغو شد، در سازمان ملل متحد عضو نیستند. مقر سازمان ملل متحد در نیویورک است و کشورهای عضو و موسسات وابسته در طول هر سال با تشکیل جلسات منظم در مورد امور بین‌المللی و امور اجرایی مربوط به آن‌ها تصمیم‌گیری می‌کنند. سازمان ملل در پایان جنگ جهانی دوم و از سوی کشورهای پیروز در آن جنگ شکل گرفت و سازمان و روال حاکم بر فعالیت آن نشان از شرایط جهانی بعد از جنگ دوم دارد. شورای امنیت قوی‌ترین نهاد سازمان ملل پنج عضو دائمی دارد که در

تصمیمات این شورا حق وتو دارند.

بدون شک سازمان ملل متحد یکی از مهم‌ترین سازمان‌های بین‌المللی می‌باشد که بعد از تشکیل و انحلال جامعه ملل که از دیدگاه کارشناسان به موفقیت چندانی دست نیافت توانست در پیشبرد اهداف خود به موفقیت‌های نسبی دست یابد از جمله در حل و فصل بحران‌های بین‌المللی، کمک به آوارگان ناشی از جنگ، زلزله و ... تلاش برای مهار نمودن بحران‌های بین‌المللی و داخلی که توانست کارنامه قابل قبولی را از خود ارائه نماید.

آنچه امروز در سازمان ملل با آن روبه‌رو هستیم ساختار حقوقی ناهمگون با شرایط توزیع قدرت در روابط بین دولت‌ها است. این شرایط سبب از بین رفتن هرگونه بازدارندگی و یک‌سویه شدن تصمیمات این نهاد به خصوص شورای امنیت شده در حقیقت امروزه پس از تجربه جنگ دوم عراق با وجود مخالفت کشورهای جهان و حتی اعضای دائم شورای امنیت که به آن وقعی نهاد شده است این امر آشکار گردیده که تنها تعابیر موجود در منشور ملل متحده به گونه‌ای قابلیت تقسیم را دارا می‌باشد که آزادی عمل خطرناکی برای اعضای دائم شورا فراهم می‌کند بلکه بسیاری از اصول نادیده گرفته شده و اصول فرعی جدید جای آن‌ها را می‌گیرد و ذهن را با این واقعیت روبه‌رو می‌کند که حقوق تنها توجیه‌کننده و نه محدوده‌کننده قدرت را بازی می‌کند.

دادرسی یا حل و فصل قضایی یکی از روش های حقوقی رسیدگی به اختلافات بین المللی است. این روند در ماده ۳۳ منشور سازمان ملل ذکر شده است. این روش موضوع مناقشه را با توافق یا رضایت طرفین، جهت صدور رأی الزام آور، در اختیار دیوان بین المللی دادگستری یا رکن قضایی دائم سازمان ملل قرار می دهد. این رکن، مشخص می کند چه اصولی باید در حل و فصل مناقشه طرفین به کار گرفته شود. دیوان دادگستری بین المللی که مشهور به دادگاه جهانی می باشد بر مبنای فصل چهاردهم منشور و اساسنامه دادگاه که جزء لاینفک منشور را تشکیل می دهد، عمل می کند. کلیه اعضاء سازمان ملل به خودی خود، عضو اساسنامه دیوان می باشند.

برخلاف کسانی که معتقدند صلح و امنیت بین المللی وظیفه شورای امنیت است و ارکان دیگر در این رابطه نقش مستقل تری ندارند به نظر می رسد تمامی ارکان ملل متحد در حدود اختیارات خود مستقلاً در حفظ صلح موثر بوده و دارای نقش می باشند. آن چه که موجب اشتباه گردیده آن است، که عده ای حفظ صلح را منحصراً در توسل به زور دانسته اند و چون چنین اختیاری بر اساس منشور فقط در قالب شورای امنیت متصور است فلذا چنین پنداشته می شود که حفظ صلح نیز در حوزه اختیارات و وظایف شورای امنیت می باشد، در حالی که توسل به زور و اقدامات قهری